

nica; perutnina vsake verste; čebele i. dr. Izmed zveri imenujmo leva, medveda, volka, lisico in šakala, hieno i. t. d.

Iz rastlinstva se nahaja: pšenica, rež i. dr.; sočivje vsake verste; potem pa še margarone (granatova jabolka), datelni, citrone, pomeranče i. dr., mira (smola, ki se je rabila pri maziljenji), narde (dišeče rastline, iz katerih se je napravljalo drago mazilo) balzam, drevesno volno i. dr.

Iz rudstva imenujemo: železo, kuper, asfalt (posebno pri mertvem morji), sol, žveplo.

9. Deželne nadloge; bolezni.

Dasiravno ima dežela prijetno obnebje in je rodovitna, obiskujejo jo tudi hude nadloge. Najhujših jedna je suša. Ako ni dežja, ali če ga ni dosti, nastane slaba letina, lakota in dragina (n. p. ob Jakobovem času, za časa kralja Ahaba i. dr.). Primeri se tudi, da prav hudi vetrovi, jednaki samum-u v Arabiji, letino pokončajo ali vso ali le nekaj.

Iz Arabije puščav prihaja kobilic včasih toliko, da pokončajo vse zelenje. Iz sv. pisma tudi vemo, da je bila tam gobova bolezen, tudi huda kuga je včasih davila ljudi. (Konec prih.)

D o p i s i.

Iz postojnskega okraja. (Odbita prošnja.) — Pri zadnji konferenciji, ki jo je obhajalo učiteljstvo našega šol. okraja letos julija meseca, sklenilo se je mej drugim tudi, prositi na višjem mestu za »draginjsko doklado« (Karstzulage) — učiteljem, službujočim v sod. okrajih: Il. Bistrica, Postojna in Senožeče. Prošnja prišla je v letošnji sezoni res pred visoki naš deželni zbor, — a preslavni ta zbor je ni uslišal.

Iz kakšnih razlogov se je ta peticija dejala »ad acta« — nam ni znano; a opravičena je bila zbog istinito zelo dragih razmér, v kojih je vzlasti v nekaterih okrajih omenjenih okrajev (n. pr. Senožeče, Postojna, Št. Peter, Trnovo) živeti učiteljem, ki tu, gledé ravno na te okolnosti, nič boljše dotirani niso nego g. kolegje drugje po Kranjskem. V zimskem času stane nakup drv dokaj novcev — in zima je po Krasu dolgo-trajna in silovita vsled hude burje, ki tú razsaja, — po leti pa — vsaj v večjih krajih, kakor v Postojni, Senožečah, Bistrici — podražujejo uže itak drago življenje še posebej tujci, ki pridejo na »zrak« ter kojih prihaja leto za letom več.

Kot vzgled draginje, ki zavlada po Notranjskem, naj navedem le nekaj dat iz kraja, kjer bivam in službujem sam. Tú stane kilo mesa 54 kr., liter vina — najcenejega — 40 kr., večerja — nič posebnega! — stane najmanj 30 kr., itd. itd. Kaj pa še-le drva po zimi! Tá so faktor! Peč pri nas je moloh, ki ti požré po zimi skoraj dá tretjino odmerjene ti plače. Star seženj drv — s cepljenjem vred — stane te 14 gld. Kuriti pa je tú treba — povprečno vsaj — od 15. oktobra do maja meseca. Zdaj pa izračuni, dragi čitatelj, koliko potem ostane borè-učitelju še za obleko in druge potrebe: telesne in duševne, — čeravno ima »visoko« plačo letnih pet sto forintov. — — —

Po tem takem torej ni bila predrznost, da so naši učitelji si usojali, ponižno poprositi za malo priboljška; vsaj za drva so mislili kaj dobiti. A oni so mislili, deželni zbor pa je obrnil! Sladka njih nada je splavala po Pivki.

— k. —

(V 8. seji 15. oktobra je deželni zbor odstopil to peticijo dež. šol. svētu s priporočilom; tedaj tolažba še ostane. Ured.)

Iz Železnikov, 19. novembra. (Godovanje presvitle cesarice Elizabete. Šolsko.) Današnji god presvitle cesarice Elizabete smo tukaj po večletni navadi tudi letos prav lepo praznovali. Ob $\frac{3}{4}$ 7 se je mladini šola odperla, sprednja stran učne dvorane je bila lepo ozaljšana s sliko presvitle cesarice, ter z dvema cesarskima, dvema národnima in dvema belgijskima zastavama. Ker je bilo še precej tamno, se je pred cesarično podobo prižgalo šestero sveč. Ob 7. uri je šla mladina pároma v cerkev k sv. maši; po taisti pa se povernila nazaj v šolo, kjer smo najpred zapeli prvi in zadnji odstavek avstrijsko-cesarske himne; potem smo s primerno molitvijo prosili presvitli cesarici od Boga še mnogo mnogo srečnih, zdravih, veselih in zadovoljnih let, po smerti pa venec večne slave v nebesih. Poslednjič je bila vsa mladina obdarovana z lepo slikanimi pisnimi sešitki in odpuščena bila na dom.

Novo šolsko leto smo pričeli po tukajšnji navadi 2. novembra. Vpisanih je dozdaj 141 otrok v vsakdanjo šolo, pa še vedno pride kateri zunanji s prošnjo: »Prosim, zapišite me!« Da toliko število mladine daje enemu samemu učitelju dosti truda, naj bolj vé taki, kdor skuša. Pa, — kaj se hoče; »brez truda ni kruha«; v mnogoštevilni šoli pa tudi vspeha ne.

Letos smo vpeljali tú novo: »Drugo berilo in slovnica za ljudske šole«. Ker je pri nas revščina med ljudstvom zelo velika, »Berilo« pa po 35 soldov tudi dovolj drago, ni se čuditi, da je še mnogo otrok brez bukev. Vojak pa brez orožja, in mladina brez učne priprave, je zelo jedno in isto.

Uk ročnih del pri deklicah se je lansko leto tako dobro sponesel, in obrodil toliko lepega vspeha in hvalevrednega sadú, da smo konec leta prepozno si bili domislili, da bi bili napravili javno razstavo zgotovljenih ročnih izdelkov. To bomo poskusili konec tekočega šolskega leta, ako Bog dá, da ga srečno doživimo. Ravno te dni smo prejeli od tukajšnjega rojaka gosp. Jakob Taler-ja, tergovca v Trstu, devet kilogramov spredenega bombaža na korist obertniške naše šole. Sam Bog naj miloserčnemu gospodu poplača ta znameniti dar z časnim in večnim blagrom; naši šoli pa naj blagovoli nakloniti še mnogo takih radodarnih prijateljev in dobrotnikov.

Jos. Levičnik.

Iz Istre, 20. nov. (Šolstvo.) Dné 20. oktobra sklicalo je predsedništvo »slov. učit. društva za koperski okraj« slovensko učiteljstvo tega okraja k posvetovanju o kandidatih, ki so se volili pri okrajni učit. konferenciji dné 27. okt. t. l. v razna zastopstva. Še sklepom učit. shoda strinjali so se tudi čé. gg. slovenski profesorji na izobraževališči v Kopru. Udeležilo se je onega dné okrajne učit. konference v Kopru okoli 60 učiteljev in učiteljic. Gosp. nadzornik Klančnik odpre sejo ob 9. uri zjutraj s primernim nagovorom, na kar se preide koj k volitvam: Učiteljstvo je izvolilo v okrajno zastopstvo z 23 glasovi proti 13, koje je g. Bunc v popolni zložnosti od vseh slov. učiteljev in čé. gg. slovenskih profesorjev dobil, g. Urbančić-a, učitelja na vavnici v Kopru. V prihodnje deželno učit. konferenco sta izvoljena g. Bunc in g. Contento. V komisijo za okrajno učiteljsko biblioteko pridejo: g. prof. pl. Kleinmayr, g. prof. Špinčić, g. prof. Benatti; gg. učitelji: Bunc, Fabreto in Dandruzi. Pred to volitvijo predlaga g. Vertovec, da bi se ustanovila filijala okrajne učit. knjižnice

v Dolini. Predlog se sprejme ter odpošlje na više mesto. Dalje so bili voljeni v stalni odbor za prihodnjo učit. konferenco: Bunc, Vertovec, Jug, Dandruzzi in g. prof. Benatti. Na čelu temu odboru je g. okrajni nadzornik.

Kedo je še kedaj slišal, da bi v tem okraji drug Slovan, razen č. g. dekana dolinskega, kaj pri učitelstvu imel govoriti. In glejte, zdaj je v raznih zastopstvih 5, reci pet Slovanov. In tudi v okrajno zastopstvo bili bi kmalu zmagali, kajti Italijani so bili v začetku zelo nejedini in še-le pri ožji volitvi mej gg. Buncem in Urbanić-em je zadnji zmagal. No, za zdaj pa smemo biti na rezultat ponosni, osebito, ako pomislimo, da je tu $\frac{3}{4}$ Italijanov več nego Slovanov.

Popoldne se je konferenca razdelila v dva oddelka: jednega slovenskega in jednega italijanskega, na čelu sè svojima nadzornikoma. V slov. oddelku je referiral g. Bunc, »kako bi učitelj pospešil hojo v šolo« in g. Vertovec »o vsestranskem obdelovanju bralnega sestavka«. Po svoji razpravi stavi g. Bunc resolucije: 1. Učitelj naj otroke za šolo navdušuje; 2. naj si pridobiva zaupanje pri ljudstvu in duhovščini, in 3. naj deluje pri krajnih šolskih svetovalcih na to, da spolnujejo svojo dolžnost. Resolucije so bile sprejete.

Gosp. Vertovec je dokazal v svojem referatu, da ne samo za pisavo, nego tudi v branji je potreba v ljudski šoli, osebito pri začetnikih „I“ kot tacega in polglasnega „e“. In ko je omenjeni gosp. resoluciji stavil, da se to tudi dejansko uvede, sprejeli so ji ne samo vsi slov. učitelji, nego tudi nekateri č. gg. profesorji. Slednjič stavi g. prof. pl. Kleinmayr resolucijo, naj se na podlagi g. Vertovčevega referata jedna bralna metoda za vse slovenske in hervatske ljudske šole v koperskem okraji uveda. Resolucija je bila jednoglasno sprejeta. Še-le ob 5. uri zvečer bilo je zborovanje s trikratnim »živijo« na Njih Veličanstvo skleneno.

O priliki učiteljskega shoda t. j. 20. okt. imel je tudi odbor »slov. učit. društva za koperski okraj« svojo sejo. Na dnevnem redu je bilo: 1. Določitev kraja in časa prihodnjega zborovanja. 2. Posvetovanje o referatih za prihodnje zborovanje. 3. Posvetovanje o nakupu in kakovosti društvenega pečata. 4. Poterditev novih udov, ki so k društvu pristopili. 5. Nasveti posameznih gg. odbornikov.

Na predlog g. Praprotnika se prva točka odloži na 27. okt., o kateri naj se vsi učitelji o priliki okrajne učiteljske konference v Kopru dogovoré, kar se pa zaradi časa ni moglo storiti. Kot referenti za prihodnje zborovanje, katero se pa radi kratkih in neprijetnih dni po zimi utogne do mája, glavne skupščine, zavleči; oglasila sta se do sedaj g. Krapš o šol. vertih in g. Vertovec o prvi decenalni dokladi, katera isterske učitelje tlači. Gosp. Bunc meni, da bi bilo dobro, da še pogovori društvo pri prihodnji konferenci, 27. oktobra, tudi z italijanskimi in hervatskimi učitelji, kar je tudi izostalo radi časa. To pride še enkrat v pretres. G. Bunc omeni tudi nerednega in pomanjkljivega občinskega plačevanja za šolske potrebsčine in stanovanja. Malo je, pravi on, a še to se neredno, včasih celo nič ne plačuje. Gosp. Praprotnik predlaga, da bi se v tem po okr. šol. svétu dala prošnja na dež. šolski svét, da zaukaže kraj. šol. svétom, da učitelji svoje odškodnine pošteno dobé. Predlog je bil sprejet; tudi to se bode natančneje pri prihodnjem zborovanju pretresovalo in dotično ukrenilo.

Gledé društvenega pečata naroč se g. Buncu kot blagajniku, da preskerbi pečat z napisom: »Slovensko učiteljsko društvo za koperski okraj«. Novi udje k društvu pristopivši so se sprejeli. Veleslavni c. kr. deželni šolski svét je društveno prošnjo, vloženo 15. avg. t. l., da blagovoli vplivati, naj se prihodnjič v šolske knjige veči in različnejši tisek vpelje, z odlokom 27. oktobra tega leta štev. 1078 J. S., ugodno rešil.

Dne 19. t. m. je praznovala šolska mladina v Dolini god presvitle cesarice s tem, da je imela zjutraj ob 8. uri sv. mašo in ves dan prosto. — Brati in slišati je, da snujejo gg. goriški kolegi društvo s sedežem v Gorici. Vsak zaveden učitelj boče tako početje pozdravljat ter voščil najplodonosnejši vspeh.

V zadevi petletnic kranjskih učiteljev je došel »Tov.« naslednji dopis, katerega tukaj priobčimo, naj si ga vsak po svoje tolmači:

§. 43. deželne šolske postave od 9. marca 1879 ovrže vse paragrafe stare dež. šol. postave od 29. aprila 1873, kateri so s paragrafi nove, prvo imenovane postave v nasprotji. V nasprotji so si paragrafi, ki določujejo učit. plače. Po §. 22. postave od 29. aprila 1873 je bila za vse kranjske učitelje (izvzemši samo ljubljanske) postavna plača le 400 gld., in nihče ni imel v postavi vtemeljene pravice več zahtevati.

Po novi postavi (od 9. marca 1879) je pa postavno naj nižja plača (§. 38. in 39.):

za 7 ^o / _o	vsega kranjskega učiteljstva . . .	600 gld.
„ 31 ^o / _o	„ „ „ . . .	500 „
„ 31 ^o / _o	„ „ „ . . .	450 „
„ 31 ^o / _o	„ „ „ . . .	400 „

Ta paragrafa ovržeta §. 22. prejšnje postave.

Po postavnih najnižjih plačah ravna se pa tudi petletnice, ki znašajo 10°/_o od prvih, torej od 600 gld. 60 gld., od 500 gld. 50 gld. in od 450 gld. 45 gld.

Ako se torej 7°/_o kranjskega učiteljstva kvinkvenije na 60 gld., 31°/_o na 50 gld. in 31°/_o na 45 gld. povišajo, ravna se samo v smislu postave od 9. marca 1879 in 29. aprila 1873.

I. L.

Šolski ukazi.

Iz seje e. k. dež. šol. sveta za Kranjsko dne 27. oktobra 1881. Poročilo o popravah pri gimnaziji v Kočevji, napotilo se je na višje mesto s pristojnimi predlogi.

Vdovi vadničnega učitelja se je priznala in nakazala penzija.

Razsodilo se je o prizivih in prošnjah za prizanašanje kazni zaradi šolskih zamud.

Konecletno poročilo e. k. moškega in ženskega učiteljskega se je zadovoljilo vzelo na znanje in izreklo se je priznanje posameznim izmedučiteljstva.

Predlog za izključenje učenca iz vseh državnih šol nad ljudsko šolo so napotili na višje mesto.

Za prvi razred večrazredne šole so dovolili poldnevni pouk.

Začasni nadučitelj je bil imenovan stalnim.

Ljudskega učitelja so prestavili iz službenih ozirov.

Prosilci za Metelkovo ustanovo so bili odbrani in predlog je bil poslan knezoškofijstvu, da mu priterdi.

Razsodili so o prošnjah učencev na gimnaziji in realki za oproščenje solnine.

Gimnazialnemu profesorju so priznali prvo petletnico, drugi je bil pri učiteljstvu stalno poterjen ter dobil naslov profesorjem.

Razsodilo se je o prošnjah več realcev za oproščenje od telovadbe.

Več prošenj za nagrado in denarno pripomoč je bilo rešenih.